

12

Tartu
ust

2002

Jaama 27

18. sajandist pärinevat kahepoolset valgmikuga varaklassitsistlikku ust kaunistavad reljeefsed portreemedaljonid kujutavad arvatavasti mütoloogilisi tegelasi. Selgusetu on ukse esialgne asukoht. Maja ise on olemas juba 1881. aasta Carl Ignatiuse Tartu plaanil.

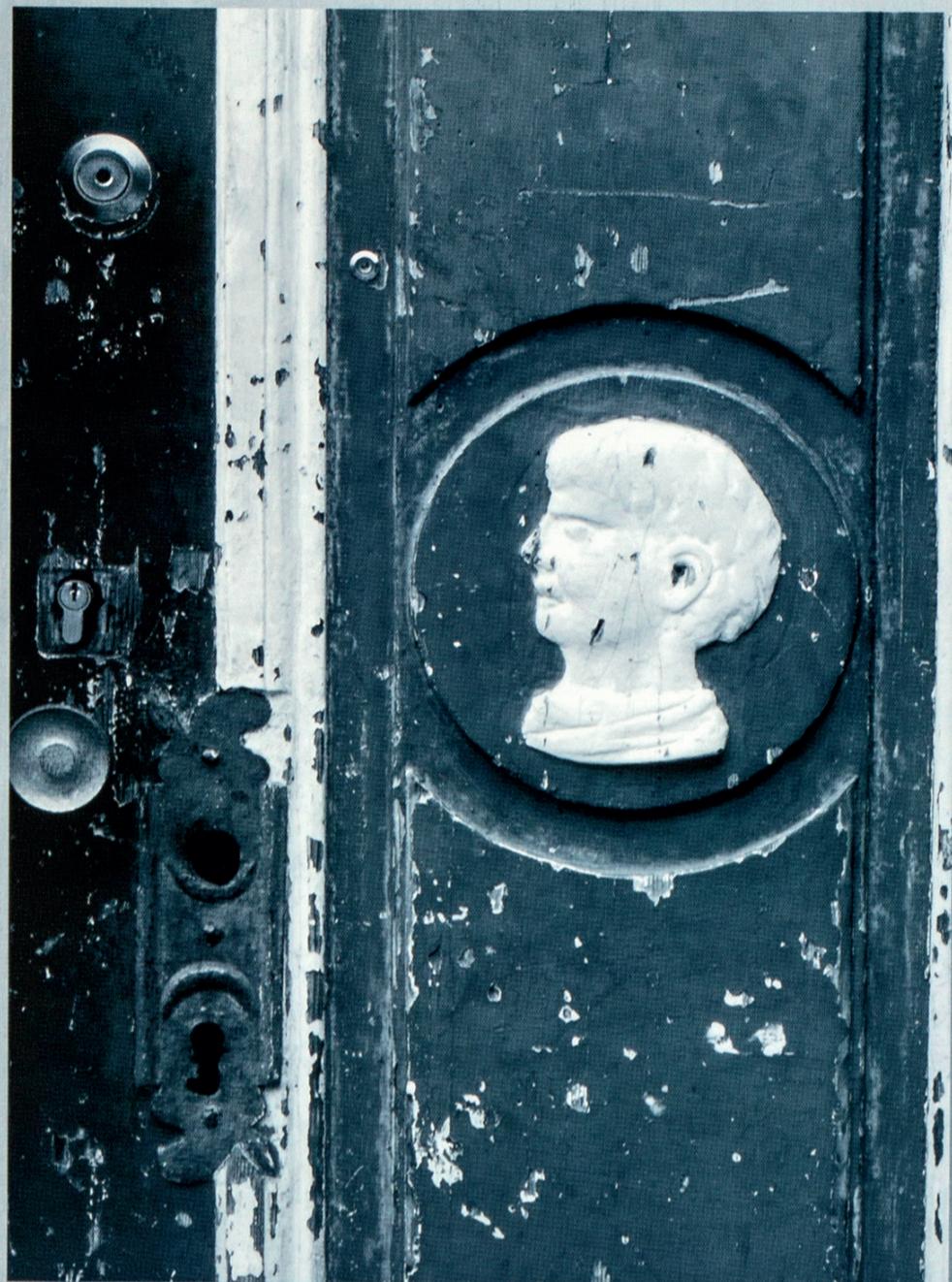
This early-classicistic door of the 18th century is adorned with reliefs that probably represent mythological characters. Its former location has remained a secret. As for the present house, it existed already on the 1881 plan of Tartu drawn by Carl Ignatius.

Lai 30

Aadlielamu ehitati 18. sajandi lõpul. 1809-1923 kuulus see von Lipharti kunstilebesele mõisnikuperekonnale. Hiljem sai hoone omanikuks üliõpilaskorporatsioon "Vironia". Maja uks on tüüpilise klassitsistliku kujundusega. Uksevalgimik, mille keskel oli laternakoht, on kinni müüritud.

This nobleman's house was built at the end of the 18th century. From 1809 to 1823 it belonged to the family of von Liphart, a squire who was fond of art. Later it was owned by the student corporation Vironia. This typical classicistic door once had a lantern above it, but later its niche has been immured.

Veebruar

E T K N R L P E T K N R L P

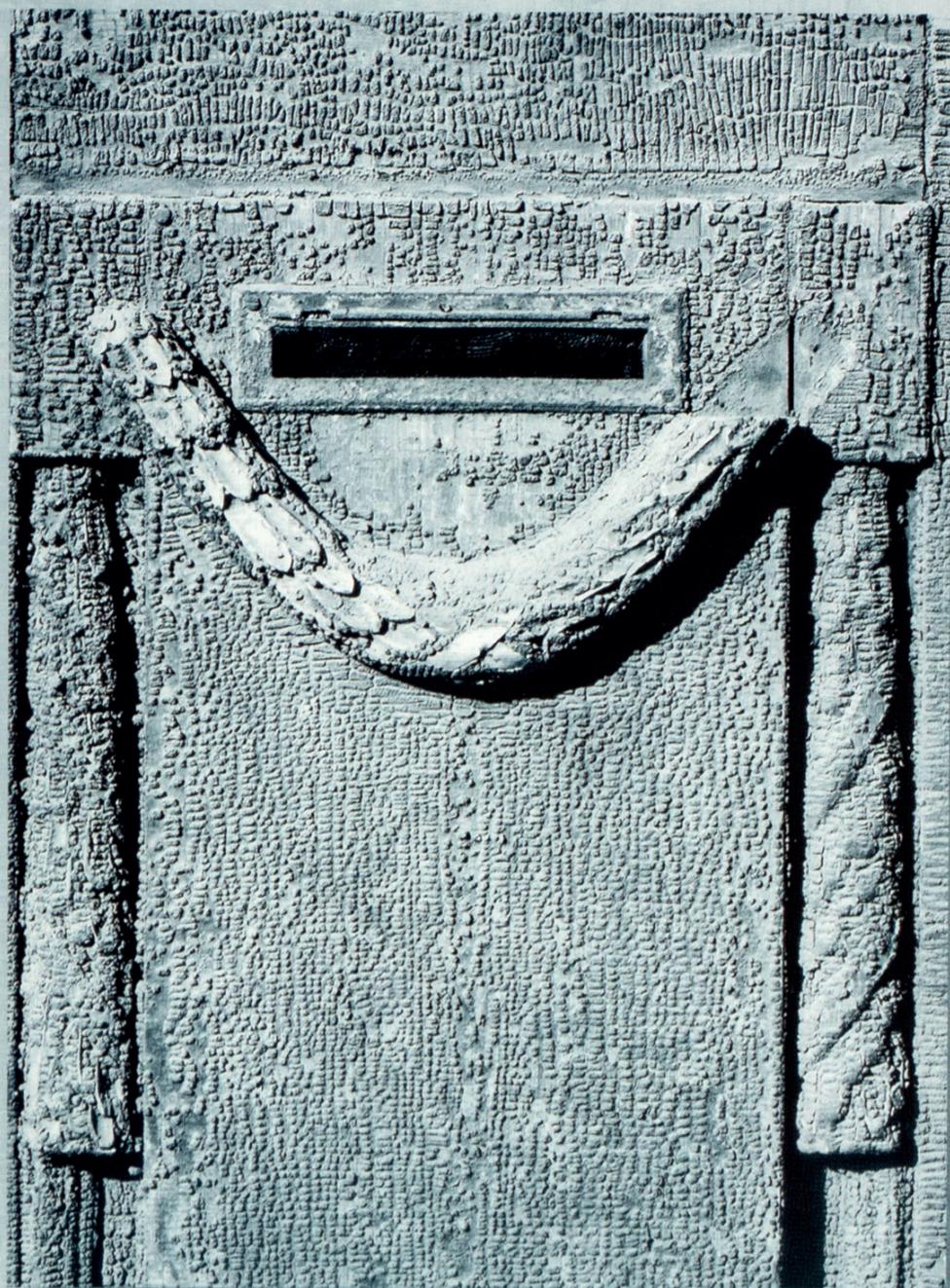
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28

Tähe 36

Oletatavasti Karlova mõisast pärineval ja puitüürimajale paigaldatud klassitsistlikul uktsel on poolakeelne kiri: "Need ukсед on tahveldatud Kontanty Woytko poolt Jumala aastal 1836 31. päeval juuli kuul Dorpatis".

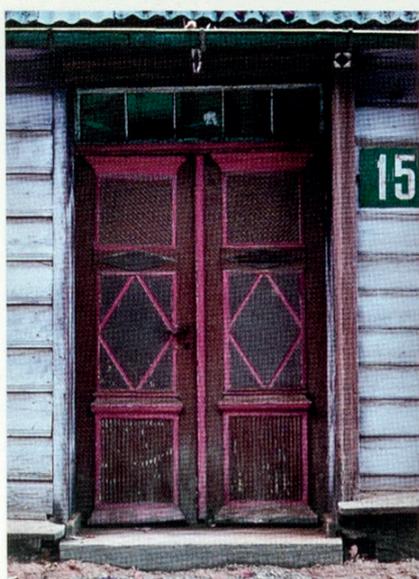
Presumably taken from the Karlova manor and installed on a wooden apartment house, this door carries a Polish text: "Made by Kontanty Woytko Anno Domini 1836, 31st of July in Dorpat."

Märts

E T K N R L P E T K N R L P

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31

Vallikraavi 15

Vallikraavi tänava ühe vanema maja klassitsistlik välisüks on valminud tõenäoliselt 19. sajandi teisel veerandil, hiljemalt selle keskel. Uks koosneb kahest tiivast ja madalast valgimikust. Pilastri selget vormi täiendavad mitmesugused kaunistusmotiivid.

This front door of one of the oldest houses in Vallikraavi Street was probably made in the middle of the 19th century. It has two wings and a low clerestory. The perfect form of the pilaster is refined by several embellishments.

April

E T K N R L P E T K N R L P

							1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	29	30					

Vallikraavi 16

Endisaegsel ülikooli krundil asuva ja teoloogiprofessor M. von Engelhardtile kuulunud elamu neorenessanss-ust ilmestavad rosetid. 1877. aastast on maja märgitud linnaplaanile. Neorenessanslikke jooni esineb tihti ka teistes toliaegsetes ülikooli ehitistes.

This house is situated on the former premises of the University and belonged to the professor of theology M. von Engelhardt. The neo-renaissance door is decorated with rosettes. Neo-renaissance elements can often be detected in other University buildings of that time.

Mai

E T K N R L P E T K N R L P

									1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Kivi 67

Saksakeelse tiseritähise järgi on uks valminud Tartus 1876. aastal. Ust kaunistab barokselt looklev ja keerduv akantusleheline ornament, mis võib pärineda mööblitiserite mustritekataloogist. Ukse esialgne asukoht pole teada.

According to the German inscription, this door was made in Tartu in 1876. It is decorated with a twisting and winding baroque leaf ornament, probably taken from the craftsmen's catalogue of those days. The initial location of the door has not been determined.

Juuni

E T K N R L P E T K N R L P

														1	2
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		

Lai 28

Historitsismiperioodi kuuluva 1867. aastal valminud advokaat A. L. Wulffiuse elamu, hilisema Õpetajate Seminari, paraadust kaunistab profileeritud ümbrisraam selles paiknevate väikeste rosettidega. Praegu asub majas Tartu Kesklinna Kool.

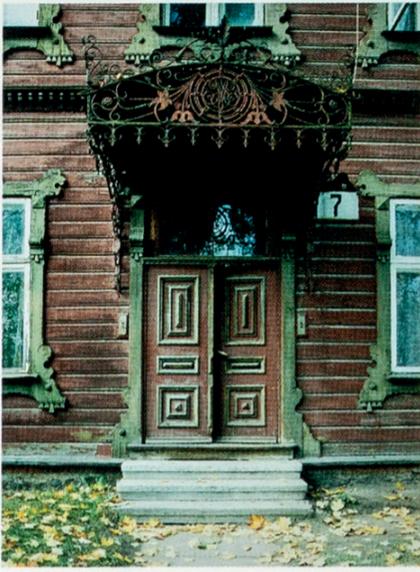
The house of the lawyer A. L. Wulffius belongs to the period of historicism and was completed in 1867. Later it belonged to the Teachers Seminar and now it houses the Tartu Old Town School. The front door is surrounded by a profiled frame with small rosettes.

Juuli

E T K N R L P E T K N R L P

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

Tähe 7

20. sajandi algusest pärineva puitelamu lihtsat tahvelust ilmestab kaunilt dekoreeritud sepisvarikatus. Pärimuse järgi olevat märkimisväärse osa Karlova hoonetest projekteerinud Fromhold Kangro, kelle järgi Karlovat veel 1920. aastail pilkamisi Frommilinnaks kutsuti.

The simple door of a wooden building from the beginning of the 20th century is adorned by a wrought iron roof. Many houses in the Karlova district were presumably designed by Fromhold Kangro from whose name the mocking term *Frommtown* was invented.

August

E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31								

Kastani 21

Elumaja on ehitatud 1886. aastal. 19. sajandi lõpust ja 20. sajandi algusest pärinevad üürimajad on kaunistatud rikkaliku eklektilise venepärase puitlõikeornamendiga, kuid leidub ka omapäraseid juugendstiilile viitavaid detaile.

This house was built in 1886. The apartment houses from the end of the 19th and the beginning of the 20th century are abundantly covered with Russian wooden carvings. However, some original details clearly refer to the Jugend style.

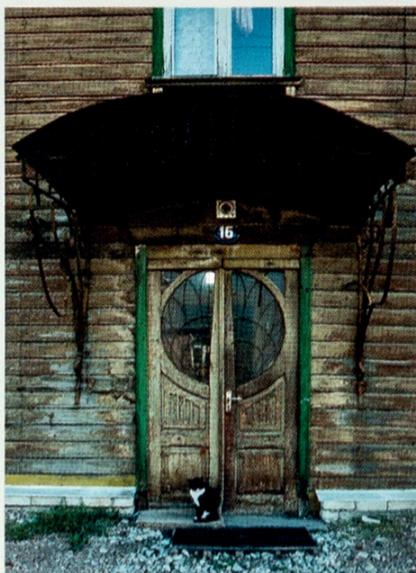

September

E T K N R L P E T K N R L P

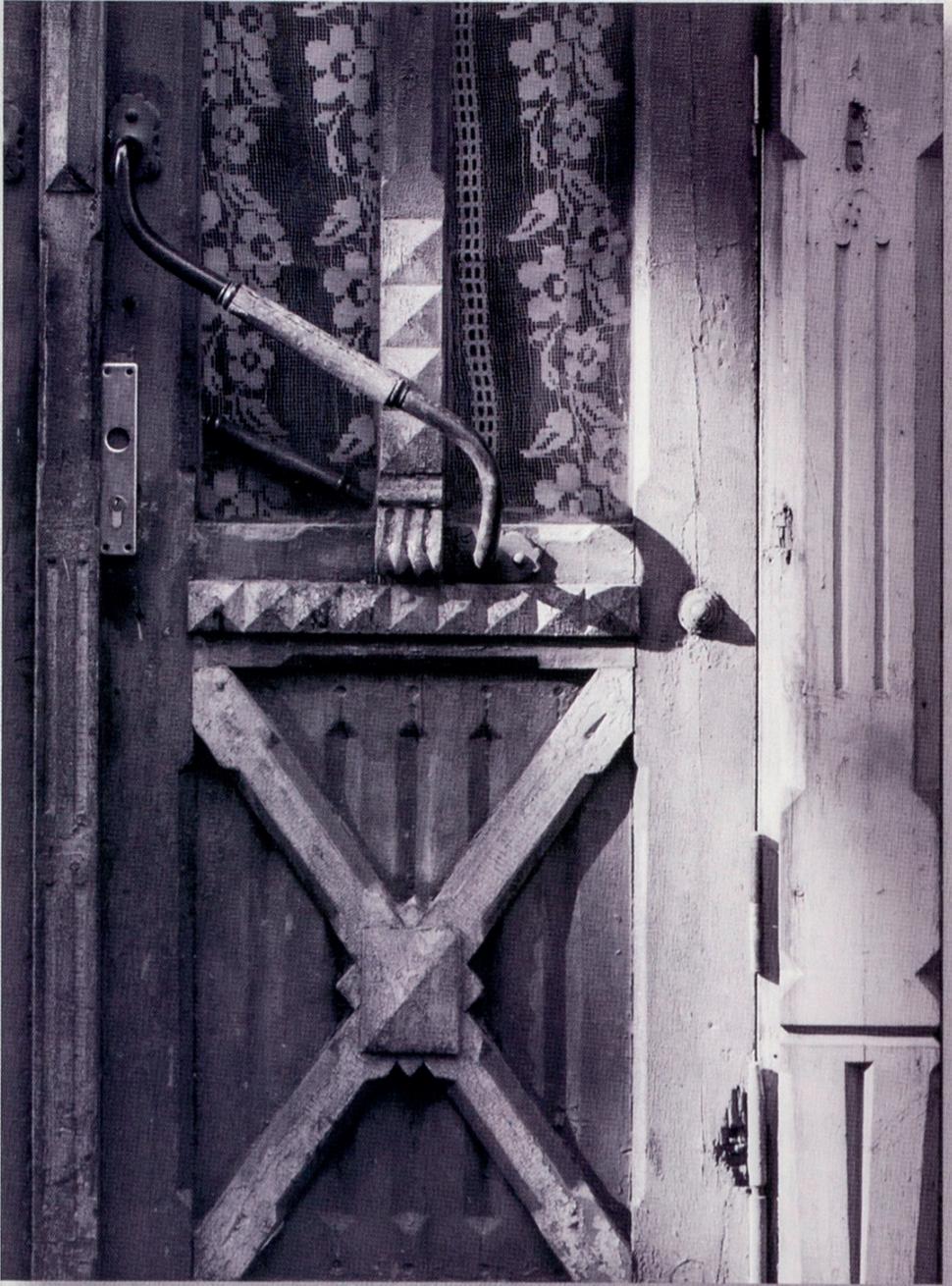
							1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	30							

Kesk 16

Karlova linnaosas asuva üürimaja juugenduks pärineb 1914. aastast. Uste klaastahveldusi kaitseb Tartus haruldane kärbsetiivamuustriline sepis. Huvitav on ka hoone korteriuste voolavais juugendvormides kujundus.

This Jugend style door from Karlova district dates back to 1914. The glass panels are protected by exceptional wrought iron ornaments that have the form of the wings of a fly.

Oktoober

E T K N R L P E T K N R L P

								1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			

Jaama 27

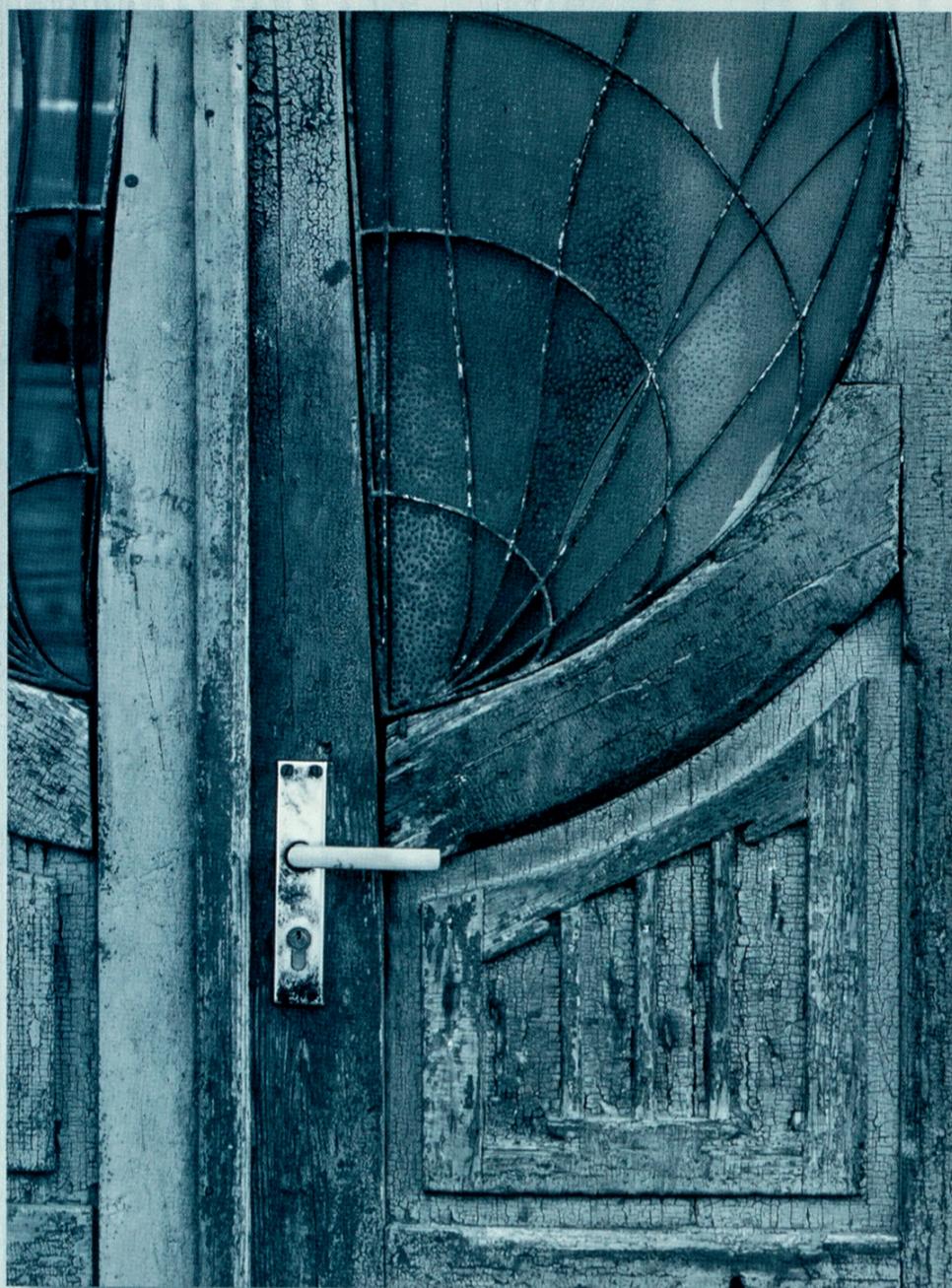

Kivi 67

Tähe 36

Life consists of comings and goings. Coming and going we open and close doors in front of and behind us. Doors are reflections of life's different stages. By opening a door we open a new world in front of us. By closing a door, something in us always remains behind. We hope that the colours of Sadolin bring varied moods into your comings and goings.

November

E T K N R L P E T K N R L P

														1	2	3
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30				

Ülikooli 21

Kivielamu on ehitatud pärast 1775. aasta suurt tulekahju. 1838. aastast elas majas Fr. R. Faehlmann. Hoone kahe tiivaga välisuks on paremaid näiteid Tartu klassitsistlikest ustest. Uksetahvli pilastri taustal kõrgub väikselt aluselt elegantne antiikne amfora, mille suhu voolitud neli lehekest annavad tunnistust tislmeisteri liigutavast loodusearmastusest.

This stone house was built after the great fire of 1775. One of the authors of the Estonian national epic *Kalevipoeg* Fr. R. Faehlmann has lived here in the 1830-ies. Here you can see one of the best examples of classicistic doors in Tartu. Four leaflets on the elegant antique amphora bear evidence to the craftsman's love of nature.

Detsember

E T K N R L P E T K N R L P

1
2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29
30 31

Vallikraavi 16

Elu koosneb tulekutest ja minekutest. Tulles ja minnes avame ja sulgeme uksi enese ees ja järel. Uksed on elu erinevate etappide peegelpildid. Ust avades avame enese ees uue maailma. Ukse sulgemisega jääb miski meist alati seljataha.

Loodame, et Sadolini värvid toovad vaheldusrikast meeleolu meie tulekutesse ja minekutesse.

Keskaegseid ehitisi leidub Tartus vähe, sest linn on mitu korda põlenud ja hävitatud. Pärast 1775. aasta tulekahju algas Tartus intensiivne ehitustegevus. Vanalinna nüüdne ilme pärineb 18. sajandi teisest ja 19. sajandi esimesest poolest.

Siin kodunes varaklassitsistlik stiil, mis hõlgab barokk-kunsti vormide lopsakuse ja liikuvuse, taotledes antiikse kunsti eeskujul lihtsust ja selgust, ent säilis armastus kaunistusmotiivide vastu.

Suurte elumajade juures kasutatud kaunistusvõtted ja elemendid levisid Tartus ka väikemajadele. Püüe kaunistada väiksemate kahe- ja isegi ühekorruseliste elumajade fassaade avaldus Eesti linnadest just eriti Tartus ajavahemikul 1780-1800. Ehitiste õuepoolsed fassaadid olid lihtsamad.

19. sajandi esimesel poolel pääseb arhitektuuris valitsema küpsklassitsistlik stiil. Paljud sel ajal püstitatud hooned ja ülikool põhjustasid hilisema nimetuse - "Emajõe Ateena".

19. sajandi teisel veerandil tõusis esile mineviku stiilide matkimise püüd - eklektitsism.

Veel kasutatavate klassitsistlike kompositsioonivõtetega paralleelselt pääses Tartus sajandivahetusel mõjule juugendstiil.

"Postimees" kirjutab 1912. aastal: "Tartu hakkab ehituste poolest ilusamaks muutuma. Iseäranis viimase paari aasta jooksul on palju ehituskunsti nõudelisi majasid juurde tulnud. Linna üksikud kohad omandavad selle tõttu just kui Euroopa linna väljanägemise..."

There are not many medieval buildings in Tartu because the town has been destroyed for several times. After the fire of 1775, large-scale construction work began in Tartu. Most of the houses in the old town were built at the end of the 18th and beginning of the 19th century.

After rejecting the exuberance of baroque, early classicistic style became dominant with its simplicity and clarity inherited from antique art, although numerous ornament motifs are quite common. Elements of decoration of big dwelling houses were used for smaller homes, as well. The façades of many one-story and two-story houses were decorated in 1780-1800 here in Tartu, more than in any other town of Estonia. However, the houses' back sides had much less ornaments.

In the first half of the 19th century, mature classicistic style prevailed in architecture. Many buildings from that epoch, including the University, were the main reason why Tartu got the nickname *Athens on Emajõgi River*.

In the middle of the 19th century, eclecticism was quite widespread and architects imitated different styles from the past. Jugend style was also very popular at the turn of the century.

"Postimees" newspaper wrote in 1912: "Tartu is getting more and more beautiful. Especially during the last few years, many new houses of great artistic value have been erected. Separate parts of the town have an atmosphere that reminds us some European cities."

Aastatel 2000-2001 restaureeriti Tartu Kõrgema Kunstikooli, Tartu Kultuurkapitali, Tartu Muinsuskaitse ja ES Sadolini koostööna 12 Tartu ajaloolist ust.

Fotod: Malev Toom

Kujundas ja koostas: Epp Kaavere

Juhendaja: Tiina Viirelaid

Kujundus on Tartu Kunstikooli diplomitöö

Trükitud Tõraveres Trükikojas